

FYLKESMANNEN I AUST-AGDER

Miljøvern avdelingen

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua

0301 Oslo

Deres ref.
200708025-18

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
Sak nr. 2012/5202 / FMAADAM

Dato
12.12.2012

SØKNAD OM KONSESJON FOR LILLE LINDLAND MINIKRAFTVERK – SONGE TRÆSLIPERI AS I RISØR - HØRINGSUTTALELSE

Vi viser til søknad fra Songe Træsliperi AS om konsesjon for Lille Lindland kraftverk, Nærestadelva i Risør kommune.

Søknaden gjelder utbygging av fallet fra Savann til Lindlandsvann. Størstedel av nedbørfeltet ligger i Vegårshei kommune. Det planlagte kraftverket skal benytte naturlig vannføring, uten reguleringer, men det forutsettes at en forfallen demning i et gammelt overløp lenger oppe i vassdraget blir satt i stand. Dette overløpet leder en del av vannføringen, estimert til 20 %, fra Ljøsvann (Brenteberget) over til Skorstølvann i Haugeelva som tilhører Gjerstadvassdraget, og ligger i Gjerstad kommune.

Prosjektbeskrivelse:

Det er prosjektert tre ulike installasjonsalternativ. Felles for alle alternativ er:

- nedbørfeltets areal 67 km²,
- brutto fallhøyde 72 m,
- middelvannføring ved inntak: 1,67 m³/s
- alminnelig lavvannføring 100 l/s
- Strekning med fraført vann: 600 m

Installert effekt:	500 kW	400 kW	300 kW
Slukeevne maks, m ³ /s	1,0	0,8	0,6
Slukeevne min, m ³ /s	0,175	0,14	0,105
Slukeevne, andel av middelvannføring	60 %	48 %	36 %
Bruktid, timer (døgn)/år	4700 (196)	5100 (212)	5550 (231)
Midlere årsproduksjon, GWh	2,36	2,04	1,67
Utbyggingspris kr/kWh	5,17	5,78	6,83

Vanninntaket til kraftverket skal legges til eksisterende fløtningsdam i Savannet. Dammen skal bygges om noe, til såkalt Coanda-dam. Dagens overløpsterskel beholdes, men bjelkestengsel skal støpes igjen og danne fast terskel.

Rørgate vil delvis sprenges eller graves ned, på ca. halve strekningen er det aktuelt å legge den på fundamenter over bakken.

Avløp fra kraftstasjonen vil gå i rør ut til Lindlandsvann. Kraftledning vil gå i 22 KV sjøkabel gjennom Lindlandsvann og videre i jordkabel til eksisterende 22 KV linje.

Songe Træsliperi AS har reguleringsrettigheter i Savann, men søker ikke å benytte disse til kraftproduksjon. Vannføringen ut av Savann vil være selvregulerende. Bedriften eier flere dammer høyere opp i vassdraget, med medfølgende reguleringsrettigheter. Søknaden går ikke inn på muligheten for å nytte noen av disse reguleringsmulighetene, ut over restaurering av attholddammen i Ljøsvann.

Områdets plan- og vernestatus

Nærestadvassdraget er varig vernet i Verneplan III for vassdrag, som del av Vegårvassdraget. Vassdraget er typevassdrag, representativt for de midtre og lavereliggende deler av blandingskogsregionen i nedre del av Telemark og Aust-Agder.

I kommuneplanens arealdel har området som berøres av utbyggingen status som LNF-område, med unntak av nedre del, som er regulert til reiselivsområde/herberge. Ny reguleringsplan ligger til behandling i Risør kommune, men avventer svar på konsesjonssøknaden fra NVE.

Det er ikke spesielle naturtype-lokaliteter som berøres av utbyggingen.

Fylkesmannens vurdering

Naturmangfold

Vassdraget har hatt rik produksjon av ål, en art som i dag er sterkt truet over hele Europa og har status som kritisk truet (CR) på Artsdatabankens Norsk rødliste for arter 2010. Det er derfor viktig å sikre både oppvandring og nedvandring av ål. Dette synes godt i varetatt i planen. I kraftverksutløpet vil minstevannføring og relativt trangt utløp som sikrer høy vannhastighet ut av kraftstasjonen, føre til at oppvandrende ål følger elveløpet. Vanninntaket skal bygges som Coanda-dam, som effektivt skal hindre at ål kommer inn i turbinrøret.

Det er gytemuligheter for ørret på en kort strekning i innløpet til Lindlandsvann. Her vil det være minstevannføring i lange perioder når kraftverket er i drift, noe som kan føre til en viss fare for bunnfrysing. Utløpet fra kraftstasjonen vil gå i rør ut i Lindlandsvann av hensyn til ål. Dette kan være et godt tiltak for ål, men kan redusere oppvekstmulighetene for ørret. Faren for bunnfrysing vinterstid må vurderes. Det er ikke gjort fiskeundersøkelse i Lindlandsvann, men det skal være en bra ørretbestand. Det er ikke godtgjort at det finnes andre gytebekker. Det er behov for en tilleggsvurdering av dette spørsmålet, med eventuelle tiltak for å unngå irreversibel skade på ørretbestanden. Mulige tiltak kan være at avløpet tilbakeføres til elveløpet, eller at minstevannføringen blir større enn 100 l/s.

Ut over dette synes ikke andre biologiske hensyn eller verneinteresser å bli skadelidende i nevneverdig grad.

Landskap og fysiske inngrep

Tilførselsrør blir delvis nedgravd, dels liggende på fundamenter. Noe sprengning må til, men det skal ikke bli masseoverskudd som må deponeres.

Regulering

Det skal ikke foretas regulering i Savann, vanninntak vil skje i fast overløp. Vi forutsetter at andre demninger, som Songe Træsliperi har reguleringsrettigheter til, ikke blir manøvrert for kraftproduksjon, ettersom det ikke foreligger noen plan eller reglement for regulering i slik hensikt.

Restaurering av "attholddammen" i Ljøsvann er anført som et vilkår for å kunne gjennomføre utbyggingen. Denne må også være med fast overløp, se neste avsnitt.

Landbruksmessige vurderinger

Landbruksavdelingen har vurdert planene i forhold til nærings- og arealpolitiske konsekvenser for landbruket i vassdraget. Vi kan ikke se at det knytter seg negative konsekvenser i forhold til nasjonale eller regionale landbruksinteresser. Etter vår vurdering er konsekvenser for skogbruket

fraværende. Eventuelle negative følgeskader for den øvrige tradisjonelle landbruksdriften knytter seg utelukkende til en eventuell endring av flomsituasjonen i vassdraget. Lille-Eksjø er i så måte en vanskelig flaskehals selv med dagens situasjon uten noen form for regulering av vassdraget. Eiendommen Myhren, som ligger i sørenden av vannet, har satset tungt både i alternativ næringsutvikling og spesielt i husdyrproduksjon. Det er bygd nytt moderne grisehus på eiendommen. Bebyggelse og dyrka mark ligger nær vannet og kan i ekstremsituasjoner utsettes for flomskader.

I sum er eventuelle negative konsekvenser knyttet til større og mer omfattende flomtopper på grunn av den planlagte reetableringen og reguleringen av "attholddammen" ved Breteberget. Denne menneskeskapte lekkasjen til Gjerstadvassdraget bufrer noe på flomsituasjonen nedover i vassdraget. Planlagte tiltak må ta høyde for at dagens slukeevne ved større flommer opprettholdes.

Etter landbruksavdelingens syn er den samfunnsmessige nytten av tiltaket større enn eventuelle ulemper. Tiltaket er i tråd med regjeringens målsetting om å utvikle alternative næringer i distrikts Norge. Det vises til Soria Moria erklæringen: *"Regjeringa vil i større grad utnytte potensialet som ligger i opprustning av eksisterende vannkraftverk og i bygging av små-, mini- og mikrokraftverk."* Småkraftutbygging produserer fornybar og CO2 nøytral energi. Det gir et positivt bidrag til sikker forsyning og kraftbalanse. Det vitaliserer næringssvake distrikter, gir grunnlag for nye inntekter og er dermed med på å sikre bosetning. Kraftstasjon, rørgater og dammen ved Savann vil inngå som et element i opplevelsessentret Lindland natur knyttet til landbrukseiendommen på Lindland. Tiltaket er slik høyst forenlig med landbrukspolitiske styringssignaler om å ta alle gårdens ressurser i bruk.

Vurdering av utbyggingsalternativer

Alle de tre alternativene tar sikte på relativt lav utnyttelse av vannføringen i elva. Ut fra tallene på side 20 i søknaden synes det som antall døgn i året med minstevannføring kan variere fra ca. 5 til ca. 50 henholdsvis i tørre og våte år. Imidlertid vil minste slukeevne være størst ved alternativ I, og antall døgn med vannføring under minimum slukeevne pluss forbitapping blir størst i dette alternativet. I lengre kuldeperioder, som vil være mest potensielt kritiske for ørret er som regel vannføringen i vassdraget liten, slik at risiko for lav vannføring i slike perioder på grunn av kraftproduksjon synes å være minst ved alternativ I. Samtidig er utbyggingsprisen høy for alle alternativene, og svært høy for alternativ III.

Konklusjon

Med de kommentarer som er anført ovenfor, finner Fylkesmannen at bygging av Lille Lindland kraftverk ikke medfører så store ulemper at konsesjon bør frarådes. Dette gjelder alle de tre utbyggingsalternativer.

I denne vurderingen er det tatt hensyn til §§ 8-12 i Naturmangfoldloven. Kunnskapsgrunnlaget (§8) finnes stort sett tilfredsstillende, men det bør gjøres en vurdering av mulige negative konsekvenser for ørretbestanden i Lindlandsvannet og eventuelle tiltak for å unngå at vesentlige gytemuligheter for ørret blir skadelidende (§9). Vurderingene er gjort ut fra den samlede belastning økosystemet vil bli utsatt for. Med de kommentarer vi har anført ovenfor vil installasjoner og driftsforhold være akseptable i forhold til naturmiljøet (§12). Alle kostnader ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet skal bæres av utbygger (§11).

Med hilsen

Thomas Christian Kiland-Langeland
Ass. miljøverndirektør

Dag Matzow
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift.
Saksbehandler: Dag Matzow

Kopi til:

Risør kommune

Vegårshei kommune

Gården Lindland Øvre

Gjerstad kommune

Songe træsliperi AS, c/o Arendals Fossekompani

Aust-Agder fylkeskommune

Postboks 158

4952

Risør

4985

Vegårshei

4980

Gjerstad